Ч. 212 Субота 20 вересня (2 жовтня) 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адмiнiстрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостках на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(З Ради державної. — З угорского сойму. — Голоси праси о австрийских відносинах.)

Вчерашне засїданє Палати послів отворив президент Катрайн заповідю, що зложить іменем Палати Цїсареви желаня на імениии. Палата приймила оплесками то заявлене до відомости.

Пос. Функе поставив внесене, аби надїслані до Ради державної петициї друкувати в повній основі. То внесене принято значною більшостию.

Мінїстер скарбу предложив додаткові кредити до прелімінаря на рік 1897. — Мінїстер торговлї предложив угоду з Ішпанією для охорони винаходів, марок і взірців.

Дальше цїле засїданє виповнили бесїди послів мотивуючі 72 внесеня в справі удїленя державної помочи краям навіщеним елементарними нещастями. З галицких послів промавляв пос. Володим. Ґнївош. Всї внесеня відослано до буджетової комісиї.

Дальше засїданє відбуває ся нинї. П. Мінїстер скарбу відчитає прелімінар буджету на 1898 рік.

По лїтних фериях зібрав ся угорский парлямент на ново 27 м. м. Палату заповнили посли. Ґалериї рівнож були переповнені. Президент обвістив, що цїсар желаня палати послів, які зложено з нагоди цїсарских уродин, приняв з подякою. При згаданю цїсарского імени піднесла палата ентузиястичне eljen. Мінїстер фінансів предложив проєкт на призволенє чотиромісячного провізоричного буджету на рік 1898. Яко мотив до буджетової провізориї подав мінїстер ту обставину, що наслїдком полїтичних відносин скликанє делеґациї відложено на пізнїйший час, проте найважнїйша часть буджету, — вспільні видатки на потреби обох половин держави — не можуть бути докладно означені, рівнож сказав мінїстер, що домагає ся сего і короткий час, який мають обі палати парляменту до розпорядженя. В виду того нема виглядів, щоби можна було буджет ухвалити ще сего року.

У відповідь ріжним дневникам, що заговорили про внутрішні відносини Австриї, дає Reichswehr раду, щоби они через пліт не заглядали, що дїє ся у сусїда. В великім господарстві, виводить дальше сей дневник, дїють ся нераз неправильности. З поза плота годї добре осудити стан якої небудь справи. На те треба бути на місци і знати всї обставини. Инакше нїколи не буде кінця спорам і посуджуванням. Угорщинї дає раду Reichswehr, щоби она не так дуже интересувала ся австрийскими справами, а радше звернула увагу на свої внутрішні відносини, про котрі праса також говорить, що не все там дїє ся так, як повинно бути. От з одної части Хорватії заведено стан облоги. Така подія є важною, а осудити єї можна лиш тодї, коли знає ся місцеві відносини. Вкінци заявляє сей дневник, що єго тїшить заява Pester Lloyd-a, де він дає раду Угорщинї не мішати ся в парляментарні справи Долитавщини, а єсли би сего не було, то Австрия є надто сильною відперти кожду пробу Угорщини, вмішуваня ся в єї справи. Однак лучше би було, щоби нїколи не приходило до тої конечности.

Угорска праса по части випередила ту пересторогу, а днесь знаходимо і в берлиньских дневниках Berl. Tagblatt і Post вельми льояльні слова для Австриї, в котрих дає ся рішуча пересторога австрийским Нїмцям, щоби они погамували своє поступованє. Антидинастичні стремленя австрийских Нїмцїв, каже Berliner Tagblatt накладають обовязок на нїмецке цїсарство непризнаваня ся до яких небудь стислїйших відносин з такими елементами, позаяк се дало би австрийскому цїсареви причину до недовіря з заприязненою Нїмеччиною. Post сумнїває ся, чи австрийскі Нїмцї поступають собі розумно в полїтицї, ставлячи послїдну ставку на одну карту. Єсли парляментарні відносини в Долитавщинї стануть неможливими, то федералїзм на тім зискає, а стратять Нїмцї. Через безусловну обструкцию Нїмцїв скористають клерикали і Славяни, бо самі піпхнуть кабінет в їх рамена.

Новинки.

Львів дня 1-го жовтня 1897.

— **Іменованя.** Є. В. Цїсар іменував надзвичайного професора дра Альфр. Обалиньского звичайним професором хірурґії при унїверситетї в Кракові. — Ад'юнктами судовими іменовані авскультанти: Володим. Козакевич для Сокаля, Стан. Бодаковский для Куликова, Стан. Орский для Товмача, Лев Ґеля для Немирова, Марияв

2)

Чудеса сьвіта.

I.

Сьвіт з долини і сьвіт з гори. — „Небеса поють“ або гармонїя сфер і лїра небесна. — Сьвіт як банька, люди як мухи. — Час в сьвітї і малий та великий рік. — Притягаюча сила землї. — Фотоґрафічний атляс місяця. — Подорож до зьвізд або віддаль в просторі сьвітовім.

(Дальше).

На баньцї з мила пізнали ми маленький сьвіт, а через него і загадочність великого сьвіта. Там також пізнали ми, як з величиною сьвіта зміняє ся і час на нїм. Спитаймо ж тепер, що то есть час? — Відповідь на то не так легка, як би то на перший погляд здавало ся. Час то щось і нїчо, маленечка хвилька і вічність; без сьвіта і людий нема часу, а без часу нема сьвіта і людий. Що то все значить? То значить, що час родить ся з нами і з сьвітом та з нами і сьвітом кінчить ся. Длятого мусить бути инший час для сьвіта, а инший для людий. Як не можемо поняти початку і кінця сьвіта, так і не можемо сказати де початок а де конець часу. Людский час зачинає ся з людьми; длятого наш час на земли мусить конче бути инший, як н. пр. у людий на якійсь иншій зьвіздї або, як ми то повисше виділи, на баньцї з мила. Ба але як же може бути инший час людский, а инший сьвітовий, инший у таких людий, як ми, а инший у людий н. пр. на якійсь зьвіздї, коли час, як сказано повисше, і щось і нїчого і маленечка хвилька і вічність? Як то все разом погодити? Час, бачите, не дасть ся уняти в якесь понятє; ми приходимо до єго пізнаня аж через порівнанє того, що дїє ся в нас або поза нами. Длятого можемо зачинати числити час звідки небудь і коли небудь. Людский час дуже неоднаковий, хоч би межи одними і тими самими людьми. Звісно загально, що инакше минає нам час в молодім, а инакше в старім вікі, инакше в радости, а инакше в смутку; людский час (субєктивний) не може бути длятого для всїх однаковий. Більше однаковий есть час сьвітовий (обєктивний) а той мірimo рухом якогось тїла.

За мірило часу служили нам з давен давна сонце, місяць і зьвізди. Правильний рух сих тїл небесних і зміна в їх сьвітлї на земли змушували людий силою конечности брати їх за мірило часу. Всхід і захід сонця, а відтак і єго висота на небі спонукали людий дїлити час на днї і години, а неоднакова від него теплота на земли, взглядно пори року, дали причину числити час на роки. Місяць, як звістно, став ся мірилом часу на місяцї. Але аж в розмірно не давних часах пізнали люди, що то не сонце, а таки сама наша земля дає причину до зміни дня і ночи та она сама викликує пори року. Від того часу вже не сонце, а земля стала ся мірилом часу. Скоро земля оберне ся раз наоколо сонця маємо рік. Той рік може бути очевидно лиш для нас на земли важний і зрозумілий. То есть наш час сьвітовий. Але вже на иншій планетї нашого сонічного сьвіта буде він инший. Меркур н. пр., найблизша до сонця планета має далеко меншу дорогу доокола него, як наша земля, і длятого там рік числить ледви наших 88 днїв, отже менше як четвертину нашого. Нептун, найдальша від сонця планета, потребує 60.186 наших днїв, або 164 і пів лїт, щоби обійти раз доокола него, отже один рік на Нептунї есть так довгий як наших 164 з половиною.

Як видимо з того, навіть сьвітовий час не есть всюди однаковий. Для людий на Меркурі — як би там які були — був би рік значно коротший, як у нас, а для людий на Нептунї дуже довгий. При відповіднім до того часу житю одорічна дитина на Меркурі мала би після нашого часу ледви 88 днїв, а однолїтна дитина з Нептуна була би у нас таким стареньким дїдусем, якого у нас ще нїколи не було. А мимо того чи то наш рік на земли, чи найкоротший рік на Меркурі або найдовший на Нептунї суть лиш маленькими роками супротив великого року сьвітового, о котрім ледви що лиш маємо якесь слабе понятє. Суть деякі ознаки, по котрих пізнати, що наше сонце і весь єго сьвіт не стоїть на однім місци в безмежнім просторі сьвітовім, але посуває ся в нїм що раз дальше — куди і з якою скоростию та длячого, того ми не в силї зрозуміти і поняти. Коли нам вже трудно зрозуміти і легко поняти, що наша земля обертає ся доокола своєї оси та доокола сонця, то як же нам зрозуміти і поняти рух цїлого нашого сонічного сьвіта. Де і коли той рух почав ся і де і коли він скінчить ся? — се позістане для нас загадкою

Ковиньский для Перемишлян, Адам Гарлендер для Бродів, Евст. Дудрович для Березова, Каз. Родаковский для Товмача, Стан. Пшибиславский для Комарна, Олекс. Могильвицкий для Жовкви, Вац. Вжесновский для Борщева, др. Дим. Тишиньский для Кімполюнґа, Йос. Ґай для Зборова, Старкевич для Грималова, Діон. Глібовицкий для Перемишлян, Володис. Брильский для Підволочиск, Йос. Дрималик для Березова, др. Ад. Краль для Глинян, Стефко для Любачева, Брон. Лішка для Богородчан, Кар. Вишневский для Кут, Ант. Собота для Калуша, Володис. Мілер для Скольного, Ґуст. Діль для Лопатина, Ант. Венґрин для Лютовиск, Ник. Горницкий для Радехова, др. Герм. Пльонер для Копичинець, Ад. Бачиньский для Белза, Мариян Мисиньский для Нижанкович, Володим. Кульчицкий для Болехова, др. Сальо Вайзельберґер для Садагори, Авг. Дуневич для Буська, Людв. Шидловский для Чешанова, Щасний Лозиньский для Радовець, Меч. Завадский для Жабього, др. Антін Винницкий для Кіцманя, Ів. Шіндлер для Заболотова, Шнайдер для Радехова, др. Герш Сервішер для Радовець, Гонорий Аннюк для Вижниці, др. Ісид. Ґольд для Сторожинця, Орест Киселиця для Кімполюнґа, Конст. Зента для Серета і др. Ахиль Рапапорт для Кімполюнґа. — Греко-кат. катихит в Станиславові о. Ом. Абрисовский іменований провізоричним шкільним інспектором для округа Надвірна-Богородчани.

— **Перенесеня.** Дирекция почт і телеґрафів перенесла официяла почтового Фр. Ґрена з Тернополя до Підволочиск.

— **Стан здоровля Є. Ем. Кардинала** Сембратовича поправляє ся постійно. При достойнім недужім перебувають майже заедно дри Гладишовский і Ренцкий.

— **Почта до Янова.** Дирекция почт і телеґрафів оголошує: З причини зміни розкладу їзди на зелізници Львів-Янів з днем 1-го жовтня с. р., треба надавати часописи для Домажира і Янова в тутешнім головнім уряді почтовім до 6-ої години 30 мінут (час львівский), або в почтовім уряді на двірци до години 7 мін. 30 (час львівский), т. є. рівночасно з часописями для амбулянсу ч. 57 в осібних пачках з написию „шлях Львів-Янів“.

— **З під Львова пишуть:** В нашій охрестности лучили ся сими днями дві досить цікаві події: В Каменополи згорів у білий день покійник Николай Кохановский vulgo „Вонс“ через недогляд домашних. Іменно від догаряючої сьвічки заняв ся катафальк а з ним і покійник. Невістка его, пораючи ся в коморі і на обійстю, чула незвичайний запах, але боялася увійти до хати, де лежав умерлець. Коли б не сусіди, то була би й ціла хата пійшла з димом, бо вже заняли ся були образи. — Друга подія лучила ся в Підборцях ось така: В самім селі при головній дорозі, ведучій вздовж села, вимулила дощева вода людску голову, а коли зачали копати, то в глубині несповна на метер, видобули і прочі кости. При викопаню був присутний лише постенфірер жандармского постерунку в Винниках і громадска зверхність. Кости зібрано в скринку і занесено до трупарні. Мешканці Підборець, незвичайно зацікавлені сим фактом, не годні придумати, коли і з відки взяв ся там людский кістяк, котрий вказує, що тут імовірно сповнено злочин і то перед 20—30 літами. Може судова комісия, відкриє бодай в части сесю тайну.

— **Через чотирнайцять крейцарів!** Молодий зарібник Адольф Соботка, котрий видер в Кракові одному чоловікови насильно 14 кр., відпокутував сю грабіж тяжко. Его засуджено за се на п я т ь л і т тяжкої вязниці. Соботка пізнав ся в шинку з одним безробітним бурлакою і давай з ним гостити ся. При тій нагоді спостеріг Соботка у свого приятеля 2 зр. 50 кр. і почав роздумувати, як би то сю суму видобути від него. В дорозі до иньшого шинку підложив ему ногу, так що новий приятель упав на землю і Соботка намагав ся тоді відобрати ему готівку. Але в его руки дісталось лиш 14 кр., бо в тій хвили его арештовано. Позаяк судиї присяглі узнали сей вчинок грабіжю, засуджено Соботку на повисше наведену кару.

— **Огні.** Дня 24 вересня вибух огонь в Воли жовтанецкій (пов. жовківского) і спалили ся чотири загороди селяньскі враз зі збіжем і нашею. Худобу уратовано. Шкода виносить 8000 зр. а обезпечена була на 3000 зр. Оден погорілець зовсім не обезпечений, прочі були обезпечені в Краківскім товаристві. При тій нагоді мусимо знов пригадати на брак орґанізациї сторожи пожарної по наших селах. В цілім селі не було 10 коновок, а вже о иньших средствах до гашеня, як гаки, сикавка, нема й бесіди. Що огонь не розширив ся більше, завдячити належить секретареви суду в Куликові п. Бордольому, котрий побачив огонь ще в самім початку, переїзджаючи случайно з комісиї, та розбудив ціле село.

— **Живцем спалені діти.** В Берлинї ставала сими днями перед судом 26 літна робітниця Розалія Косовска з Познанщини, обжалована о підпал. Она обікрала сусідів, також робітників Гопів, і щоби укрити сліди крадежи, замкнула в комнаті двоє дітий Гоппого $4\frac{1}{2}$ і $1\frac{1}{2}$ літн. дівчата і підпалила помешканє. Очевидно, що діти згоріли. Люту палійку засуджено на 15 літ тяжкої вязниці.

— **Елеґантна злодійка.** Недавно їздила по купелевих місцевостях Галичини елеґантна жидівка і крала — як ми свого часу писали о тім — дорогоцінности у пань, з котрими познакомлювала ся. Послідної крадежи допустила ся в Жеґестові на шкоду Іди Шпіґель, котрій украла брилянти вартости 2038 зр. Злодійку арештовано і она сидить тепер в Новім Санчи. Називає ся Анна а властиво Тавба Фішбайн, уроджена в Дубні на Волини, розвідка, мати одної дитини, має 32 роки. Здаєть ся, що Фішбайнова належить до міжнародної шайки злодійской.

— **Що коштують Ішпанію Куба і Філіпіни?** Після статистики, оголошеної міністерством війни, вислано на ворохобничий остров Кубу від марця 1895 р. до мая 1897 не меньше не більше як 182.000 людий — в тім числі 6.300 официрів і 40 ґенералів. Окрім сего вислано там 213.000 карабінів, 320.000 кґ. пороху, 92 мілїонів набоїв, 17.000 палашів і 91 гармат. Те саме жерело подає, що на острові Філїпіни вислано 28.000 війска, 1000 официрів, 9 ґенералів, 43.000 карабінів, 24 гармат, 30.000 кґ. пороху і 22 мілїонів набоїв.

— **Помер** в Германштадті, в Семигороді Йосиф Мосінґ, пенсионований полковник, почетний горожанин міста Бережан, в 86-ім році житя. Покійник заслужив ся коло розвою Бережан заступаючи в рр. 1863 і 1864 старосту. Між иньшими заложив він в Бережанах плянти, звані „Мосінґівкою“.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 1 жовтня. Vaterland доносить, що заповіджені конференциї епископів у Відни відложено на кілька тиждні.

на віки. Сотки тисячів а може мілїони літ минули і ще минуть, а наш сонічний сьвіт посуне ся лиш незначно на своїй дорозї. А коли може по міліярдах літ верне знову до того місця, з котрого вийшов, скінчить ся „великий рік“, котрий, хоч і як великий, хоч цілою вічностию для нас, есть лиш маленькою хвилькою з вічности цілого сьвіта. Хиба ж се не чудо: вічність хвилькою, а хвилька вічностию?!

Гляньмо-ж тепер на віддаль в просторі сьвітовім і найліпше виберім ся в дорогу до зьвізд. Тепер же маємо такі средства комунікацийні, що хоч би ними їхати вже й на зьвізди. Вже їздимо не парою але блискавкою — електричностию, а чей незадовго будемо і блискавкою літати. Коби лиш якось відорвати ся від землї, а можна би вже безпечно вибирати ся в ту дорогу. Ба, але як відорвати ся від землї? Звістно загально, що коли кинути каменем до гори, то він анї не полетить кудись до неба анї не зависне у воздусї, але спаде назад на землю. А хоч би вистрілити кулею і з найбільшої гармати в гору, то она так само спаде назад на землю. Анї камінь анї куля не можуть хоч би й найбільшою силою відорвати ся від землї, а то тому, бо земля тягне їх назад до себе. Що-ж то за така сила в землї? Або ми знаємо? — То знов велика для нас загадка, то знов велике чудо. Ми знаємо лиш, що таку саму силу мають і всї тїла небесні. Має єї і сонце, лиш ще значно більшу, бо тягне до себе цїлу нашу землю і всї иньші планети, навіть і Нептуна, хоч той найдальше від сонця. Ми називаємо ту силу притягаючою і кажемо, що нею держить ся весь наш сонічний сьвіт, а також і другі сьвіти, котрих навіть не видимо. Отже щоби відорвати ся від землї, то річ дуже проста: треба лиш насамперед розслїдити, що то єсть та сила притягаюча і звідки она бере ся, а тогди вже легко знайдемо спосіб, як би визволити ся від неї, а може ще й зможемо єї запрягти до нашого воза або бальона, котрим будемо їхати.

Але поки що спустім ся хиба лиш на нашого духа і его силою летім на зьвізди. Спробуймо і пустім ся насамперед до найблизшого сусїда нашої землї, до місяця. Там дамо собі легко раду і не заблукаємо ся на нїм, бо для більшої безпечности можемо взяти з собою фотоґрафічний атляс місяця, котрий саме зладила париска зьвіздарня. Єсть то так докладний атляс, якого навіть з нашої землї не маємо. Кожда найменша гора, найменша долинка або яка розколина на місяци єсть там докладно і вірно відфотоґрафована. Місяць на них представлений в такій величинї, як би мав звиш півтора метра (2 6 м.) в промірі, а кожда карта представляє відповідну часть з него в тій величинї. Тепер, бачите, маємо такі дальновиди (телескопи), що они приближають місяць так, як би він був віддалений від нас лиш на 550 кільометрів, отже так далеко як н. пр. з Праги до Триесту. Так з близька можна вже місяць добре відфотоґрафувати. Отже вибираймо ся в дорогу, все одно хоч би й без атлясу, бо й так не будемо по місяци ходити, але зараз виберемо ся з него в дальшу дорогу.

„Не спитавши броду, не лїзь у воду — каже приповідка; отже годї їхати на місяць, не знаючи як далеко до него. Наші учені вже давно то виміряли: з землї до місяця єсть кругло 384.500 кільометрів або около 52 тисячів миль. Ба, але як то далеко, кілько би треба їхати, щоби перебути ту дорогу? Припустім, що ми би їхали туди зелїзницею, т. зв. експресовим поїздом, котрий робить на годину 70 кільометрів; в такім случаю треба би нам їхати туди 299 днів, рахуючи день по 24 години. Але, як звістно, нема ще зелїзниці аж до місяця, отже може лїпше було би нам їхати бальоном, особливо, коли би ще був догідний і сильний вітер, котрий гнав би бальоном в гору. Звичайний вітер жене з силою 5 метрів на секунду. В сїм случаю, коли б був завсїгди одностайний вітер, треба би нам їхати півтретя року. Коли-ж би бальоном гнав найсильнїйший вихор, який у нас буває, а котрий робить 20 до 30 метрів на секунду, то нам треба би тогди їхати 220 до 250 днів. Далеко скорше могли би ми заїхати туди на кули від гармати, котра би летїла з найбільшою скоростию, яку лиш їй можемо надати (куля з гармати летить звичайно 450 метрів на секунду, то значить 1620 кільометрів на годину); в такім случаю їхали би ми 6 і три чверти дня. Але найскорше могли би ми заїхати на місяць на проміни сонічного сьвітла. Сьвітло перелїтає в однїй секундї 315.000 кільометрів або 41.965 миль; отже як би ми могли сїсти на промінь сьвітла і на нїм поїхати, то за одну секунду і чверть станули би на місяця. Може бути, що ми в такім случаю станули би навіть трохи скорше, бо місяць має так само як і земля притягаючу силу і скори би ми близько до него підїхали, то він би вже сам тягнув нас до себе і ми би тогди ще скорше їхали. В тім лиш велика небезпечність, що ми тогди впалиби на него з такою силою, що ледви чи позбирали би наші кости. Але правда, ми їдемо лиш нашим духом, а той не може розбити ся. Вже ся перша подорож до місяця показує нам, що значить віддаль в просторі сьвітовім.

Друга найблизша до нашої землї планета єсть Венус. Єсть то тота сама зьвізда, що сьвітить нам раз яко вечірна, другий раз яко ранна зоря, а котрої сьвітло буває так ясне, що єї видко на небі за дня, заким ще сьвітло сонця не зовсім потахне. Коли Венус підійде найблисше до нашої землї, єсть віддалена від неї на 38 мілїонів кільометрів; їдьмо до неї поспішним поїздом, а переконаємо ся, що треба ним їхати туди 24.000 днів або близько 66 літ. На гарматній кули треба би їхати до неї трохи більше як два роки.

Ще більше як Венус єсть віддалений від землї Меркур; до него можнаби на гарматній

Будапешт 1 жовтня. Поїздови, котрим їхала румуньска королївска пара, лучила ся вчера коло стациї Варад-Велемце пригода. Именно ушкодив ся ваґон пакунковий, в наслідок чого треба було вадержати поїзд. По одногодинній перерві поїзд рушив дальше в дорогу.

Атини 1 жовтня. На вчерашнім засїданю парляменту, коли правительство поставило справу довірия, заявила ся палата 90 голосами против 30 за правительством. 43 послів вийшло з салї.

Переписка зі всїми і для всїх.

Селянин з Чортківского: 1) Що за причина, що Вас заєдно голова болить, того ми не можемо знати, бо анї Вас нїколи не виділи, анї Ви нам не сказали бодай тілько, де іменно Вас голова болить: чи більше з заду, чи з переду в чолї, чи з боку, чи посередині більше на горі? Причини болю говови можуть бути всїлякі, найчастїйше малокровність, нервовість, нестравність і зле віджливлюванє ся. Друге Ваше питанє питанє наводить нас на здогад, що причиною буде може малокровність і злий спосіб живленя ся. Раду міг би Вам дати лиш лїкар. Він мусїв би Вас оглянути, розслїдити, чи у Вас не зіпсовані орґани травленя (жолудок, кишки і т. д.), дати Вам відповідні ліки і порадити як і чим маєте живити ся. — 2) „Куряча слїпота“ єсть нервова хороба очий, котра показує ся у людий, що мають мало крови, суть блїді і зле живлять ся. Длятого западають на ту недугу майже лиш самі бідні люди, що не можуть добре живити ся. У нас западають люди на ту хоробу найчастїйше в часї великого посту, коли то, поминувши вже що взагалї зле живлять ся і не мають чим живити ся, ще й здержують ся від їди. І на ту хоробу лиш лїкар може Вам дати раду, бо мусить Вас видїти і розслїдити на Вас єї причини. — 3) Корчі мязів (мушкулів) не суть самі хоробою, лиш проявом хороби, котрої причини можуть бути всїлякі, а котрі понайбільшій части нам ще незвістні. Корч ловить ногу найчастїйше по довгім напруженю (н. пр. ходженю). Скоро корч зловить, треба ногу розтирати. Т. зв. корчеві жили, суть то кровоносні жили, котрі з ріжних причин місцями значно порозширяють ся. Хто має корчеві жили, нехай зважає на то, щоби не ходив богато і довго не стояв; нехай виріже собі довгий платок з полотна на 3 пальці широкий і обвине ним міцно раз коло разу, так щоби берегом заходив на беріг, цїлу ногу від котика аж до колїна. Добре єсть також тушувати ногу (зливати) студеною водою. — 4) Про нищенє осту на поли і про раси свиний до годівлї і розплоду глядайте в слїдуючих „Добрих радах“. — **Йосиф в Зеленій бучацкий:** Ви, видко, не хочете брати собі приміру з Вашого єгипетского іменника, що лишив свій плащ в руках жінки Путифара а сам утїк, коли хочете знати, чому мужчини замужних жінок не цїлують в лице лиш в руку. Спитайте якого свого сусїда і найлїпшого приятеля, котрий має молоденьку і хорошеньку жіночку, чому Вам не вільно поцїлувати єї в лице, а той Вам певно дасть найлїпшу відповідь. Лиш при такім питаню майте ся на осторожности. Вам би з сеї нагоди, видко, треба писати цїлу фізиольоґію цїлованя. Ми нагадаємо Вам тут лиш коротко то, що слово „цїлувати“ стоїть мабуть в звязи з словом „цїлий“, а мужчина з женщиною доповняють ся взаїмно до природної цїлости. З сего зрозумієте, що хто небудь і з ким небудь не може доповняти ся, отже й цїлувати ся. — 2) Цїлувати панну в руку прилюдно не належить до доброго тону, але в чотири очи, коли она не вихопить руки — то можна; можна навіть в самі кінчики пальців. Знатоки кажуть, що то дуже приємно, розуміє ся, коли ще рука дрібнонька і біленька, пальчики довгі і рівненькі, та товстонькі, пушечки мягенькі, а нігтики подовгасті як міґдали (обирані) кругленько в півмісяць обтяті, і немають чорної обвідки зпід споду. — 3 Звідки звичай цїлувати ся тричи в лице? — Звичай сей, як кождий звичай, має неясний початок. Можна би так само спитати, длячого десь там в Полінезиї люди витають ся в той спосіб, що коли стрітять ся, один тре своїм носом об ніс другого, або длячого десь там в Азиї єсть звичай, що люди, котрі жують т. зв. бетель (листє з дерева арека з вапном) коли стрітять ся, витають ся в той спосіб, що один виймає собі бетель з рота і тикає другому в рот. Звичай цїлувати ся єсть дуже давний і означає дружбу і прихильність; але як звістно, Юда цїлував Ісуса Христа і зрадив. А кількож то єсть нинї таких юдів, що й тричи цїлують ся? В середних віках цїлуванєм довершувано якісь договори і мабуть з тої пори пішов звичай цїлувати ся тричи, після латиньскої приповідки „Omne trinum perfectum“ або „Aller guten Dinge sind drei“ — по нашому ніби то: „всего доброго тричи“. Наші люди кажуть, що длятого тричи, бо в „Трійци Бог перебуває“. — **Пилип Бат. в Двірцях:** Коли маєте охоту вступити до війска, то зголосїть ся до доповняючої команди у Вашім старостві, але мусите мати на письмі позволенє Вашого вітця або опікуна.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1897, після середно-европ. год

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	10·50	4·40	8·55	6·45	—
Підволочиск	—	1·55	6·—	—	10·05	11·—	—
Підвол. з Підз.	6·15	2·08	—	—	10·27	11·27	—
Черновець	6·10	2·40	—	10·30	—	6·45	10·45
Ярослава	—	—	—	4·40	—	—	—
Белзця	—	—	—	9·25	7·05	—	—
Тернополя	—	—	—	7·47	—	—	—
Гребенова [1])	—	—	—	—	9·20	—	—
Стрия, Скольо-го і Лавочного	—	—	—	5·20	—	3·05[2]	7·30
Зимної Води [3])	—	—	—	—	3·40	—	—
Брухович [4])	—	—	—	—	2·31	—	—
Брухович [5])	—	—	—	—	3·27	—	—
Янова	—	—	—	9·40	—	8·50[8]	7·48[9]
Янова	—	—	—	—	1·04[6]	3·15[7]	—

[1]) Від 10 липня до 31 серпня. [2]) До Сколього лише від 1 мая до 30 вересня вкл. [3]) Від 1 мая до 6 вересня в неділї і сьвята. [4]) Від 1 мая до 6 вересня в неділї і сьвята. [5]) Від 1 мая до 6 вересня в будні дни. [6]) Від 15 червня до 31 серпня лише в неділї і сьвята. [7]) Від 1 мая до 14 червня і від 1 до 30 вересня що день, а від 15 червня до 31 серпня лише в будні дни. [8]) Від 1 мая до 30 вересня вкл. [9]) Від 1 жовтня до 30 цьвітня.

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Приходять з

Кракова	1·30	—	8·45	9·10	6·55	9·30	—
Підволочиск	2·30	10·—	—	—	—	3·30	6·—
Підвол. з Підз.	2.15	9·43	—	—	—	3·04	5·35
Черновець	9·50	1·50	—	—	7·30	5·45	9·10
Тернополя	—	—	—	7·52	—	—	—
Белзця	—	—	—	8·25	5·25	—	—
Ярослава	—	—	—	10·35	—	—	—
Гребенова	—	—	—	—	1·40[1]	—	—
Сколього і Стрия	—	—	—	12·10	8·05	1·51[2]	10·20
Брухович	—	—	—	—	—	8·15	—
Брухович	—	—	—	—	—	8·49	—
Янова	—	—	—	7·50	1.15	—	—
Янова	—	—	—	8·—[3]	9·01[4]	—	—

[1]) Від 10 липня до 31 серпня. [2]) Зі Сколього тілько від 1 мая до 30 вересня. [3]) Від 1 мая до 14 червня і від 1 до 30 вересня що день, а від 15 червня до 31 серпня лише в будні дни. [4]) Від 15 червнядо 31 серпня лише в неділї і сьвята.

Час подаємо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 мінут від львівского: коли на зелїзници 12 год., то на львівскім годиннику 12 год. і 36 мін.

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

За подавшая відповідає ... [illegible]

кули доїхати за чотири роки. — З Меркура вже недалеко до сонця. Від землї до сонця єсть около 150 мілїонів кільометрів, а з Меркура до сонця лиш несповна 46 мілїонів (докладно 45,710.000 кільом.) Коли-б ми сїли на гарматну кулю на земли і просто звідси летїли би на пій до сонця, то заїхали би туди за девять лїт. Там мусїли би ми сидїти ще пять і пів року, заким би почули гук з тої гармати, котра вистрілила нашу кулю, бо треба знати, що голос несе ся значно поволїйше, як вистрілена куля; він робить всего лиш 340 метрів на годину. Гук з гармати долетїв би просто в землї до сонця аж за 14 лїт з половиною. Оттак довго треба на кули їхати на сонце. Зелїзницею, що правда, було би вигіднїйше їхати, але ми би заїхали на сонце хоч би й поспішним поїздом аж за 232 лїт, значить ся, ми би за той час вже давно померли в дорозї і ледви чи ще який порох з нас туди би доїхав. Ну, се вже чей досить далека віддаль!

Цікава була би подорож на Марс. Ся планета належить до т. зв. горішних, т. є. тих, що знаходять ся поза дорогою нашої землї, коли противно Венус і Меркур лежать в серединї тої дороги і називають ся длятого долїшними. На Марсї могли би ми переконати ся, чи там дїйстно суть якісь люди і чи то справдї покопанї там якісь канали, котрі ми видимо на сій планетї, дивлячись на ню з нашої землї. Віддаль марса від нашої землї буває часом не дуже велика, бо лиш 57 мілїонів кільометрів; в сїм случаю заїхали би ми туди вже по трох роках. Але в часї, коли Марс буває найдальше віддалений від нашої землї і коли єго віддаль доходить до 396 мілїонів кільометрів, треба й вісїм разів тілько лїт їхати.

Але що значить ся віддаль супротив віддалї иншных планет і зьвізд! До Юпітера треба би на гарматній кули їхати 32 лїт; до Сатурна, котрий має на собі аж три обручі — але не такі, як ті, що ними бочки збивають — треба би їхати 64 лїт, до Ураноса 135, а до Нептуна, послїдної планети нашого сонїчного сьвіта, аж 250 лїт. Що то значить, їхати 250 лїт на гарматній кули? — Дрібничка! То значить то само, що їхати поспішним поїздом на зелїзници через 7000 лїт!

Із сего всего видимо, що найкоротша подорож від планети до планети в нашім сонїчнім сьвітї (від землї до місяця) виносила би зелїзницею 299 днів, на гарматній кули 6 і три чверти дня а на проміню сьвітла 1 і чверть секунди; середна (від землї до сонця) зелїзницею 232 лїт, гарматною кулею 9 лїт, а проміном сьвітла 8 мінут і майже 18 (докладно 17.78) секунд; наконець найдальша подорож (від землї до нептуна) зелїзницею 7000 лїт, кулею 250 лїт, а сьвітлом 4 години.

Але бо суть зьвізди, до котрих би треба ще довше їхати. В громадах зьвізд, званих „лебедем“ і „центавром“ суть зьвізди, з котрих промінь сьвітла мусить летїти до нас до 7 лїт. Так звана північна або полярна зьвізда (на кінци дишля в „малім возї“) єсть так далеко від нас, що єї сьвітло мусить летїти до нас 36 лїт. Ба, суть такі зьвізди, що промінь їх сьвітла мусить летїти до нас аж 12.000 лїт. До так далекої зьвізди мусїла би куля летїти 9000 мілїонів лїт, а зелїзницею треба би туди їхати 232.000 мілїонів лїт, значить ся, треба ту їхати 150.000,,000.000,000.000 кільометрів. Як вимовити то велике число словами? — 150.000 білїонів кільометрів. Припустїм, що за тою віддалею був би сьвіт обгороджений парканом, що було би поза тим парканом? — знову сьвіт без кінця, так великий, що тих 150.000 білїонів кільометрів значило би тілько, що 150.000 білїонова часть одного міліметра. Чи се не чудо?

Оттак то, обєм сьвіта, сила, якою він держить ся, час в нїм і віддаль то самі чудеса в нїм просто нам непонятні!

(Дальше буде).

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.